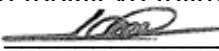

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
Prorektor v.i.e: dos.Z.İ.Məmmədov
“ ” 2025-ci il.

Fənn sillabusu

İxtisas: 050706 – “Meşəçilik” (A+B)

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar elmlər”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Meşə mühafizəsi. (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi 07 aprel 2011-ci il tarixli 546 sayılı əmri ilə qrif almışdır).

Kodu: İPFS-B08

Tədris ili: III (2024-2025) Semestr: VI

Tədris yükü: Cəmi:180 saat. Auditoriya saatı 60 (30 saat müh., 30 saat seminar.)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6

Auditoriya N:303 Saat:1-ci gün 2,3-cü saat

II.Müəllim haqqında məlumat: b.m.Tağıyev Niyaz Tarverdi oğlu.

Məsləhət günləri və saatı: IV gün 15⁰⁰- 17⁰⁰-dək.

E-mail ünvanı:niyaztagyev@yandex.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küçəsi, 170A

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat:

1.Meşə əkinləri (dərslik)// Z.A.İbrahimov. Bakı, 2015.

2.A. Dolxanov və başqaları “Azərbaycan meşələrinin davamlı idarə edilməsinin əsasları” Bakı – 2012

3.Q.Ş.Məmmədov, K.S.Əsədov “ Meşə ekologiyası” Bakı - «Elm» - 2010

4.Azərbaycan Respublikasının meşələri və meşə təsərrüfatı //F. Ə. Əmirov. Bakı, 1997.

5.Dendrologiya // K.S.Əsədov, O.H.Mirziyev, F.M.Məmmədov. Bakı, 2014.

6.Meşə taksasiyası (dərslik) // İbrahimov Z. A. Bakı, 2016.

7.Meşə quruluşu (dərslik) // İbrahimov Z. A. Bakı, 2016.

8.Meşəçilik və Azərbaycanda təbiətin qorunması (ders vəsaiti) // C. Axunudza, Ə. Hüseynov. Bakı, 1963.

Əlavə ədəbiyyat:

1.Лесные культуры (учебник для ВУЗ-ов, 2-е издание) //А.Р.Родин, Е.А.Калашникова, С.А.Родин, Г.В.Силаев. Н.Новгород, 2009.

2.Справочник по лесным питомникам// А.И.Новосельцова, Н.А.Смирнов, М., 1983.

3.Лесные культуры (курс лекций)//Е.А. Калашникова. М.: Изд-во РГАУ – МСХА имени К.А. Тимирязева, 2011, 115 с.

4.Лесные культуры. Ситуационные задачи (Методические указания)// М.: Изд-во РГАУ – МСХА имени К.А. Тимирязева, 2016, 16 с.

5.Лесоводство. С.В.Белов. Москва *Лесная промышленность* 1983

6.Спутник лесника. Справочник; Москва ВО *Агропромиздат*1990.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib eyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi:Meşə mühafizəsi fənninin məqsədi tələbələrə meşə sərvətlərindən tam və səmərəli istifadə etmək üçün onların məhsuldarlığını və faydalı funksiyaları artırmağı və qoruyub saxlamağı öyrətməkdir.Tədrisin vəzifəsi meşələrin

bərpası, yetişdirilməsi, qırılması və s. məsələlərin təyin olunması və həyata keçirilməsi ilə bağlı tələbələrə meşələrin təbiətinə xas olan qanunauyğunluqlar barədə bilik verməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş material dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilər;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmamazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1 – 2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17 – dən az olmamalıdır. əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 – 100	əla	A
2.	81 – 90	çox yaxşı	B
3.	71 – 80	yaxşı	C
4.	61 – 70	kafi	D
5.	51 – 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri – kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə 30 saat, laborator 30 saat. Cəmi: 60 saat.

№	Mövzunun adı	Auditor saatlar	Seminar.
1	2	3	4
1	Mövzu1.Meşələrin,meşə fondu torpaqlarının istifadəsi, mühafizəsi, qorunması və bərpası. Plan; 1.Meşənin ətraf mühitə təsiri. 2.Meşələrin,meşə fondu torpaqlarının istifadəsi, mühafizəsi, qorunması və bərpası. 3.Azərbaycanın zəngin təbii sərvətləri,florası və faunası.	2	

	4.Azərbaycanın bitki örtüyünü xüsusi öyrənən alimlər.		
2	Mövzu;2.Meşə haqqında anlayış və meşənin əhəmiyyəti. Plan: 1.Meşə haqqında anlayış. 2.Meşənin əhəmiyyəti.	2	
3	Mövzu 3.Meşə mühafizəsində fitopatologiya və entomologiyanın rolu. Plan; 1.Meşə mühafizəsində fitopatologiya və entomologiyanın rolu. 2.Meşələrin mühafizəsinin meşə üsulları. 3.Meşə patoloji monitorinqi. 4.Meşədən əlavə istifadənin təşkili və meşələrin inkişafında rolu.	2	
4	Mövzu;4.Tinglik təsərrüfatının təşkili və əkin materialının yetişdirilməsi . Plan : 1.Tingliyin təyinatı və növləri . 2 .Tingliyin əsas şöbələri . 3 .Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri . 4.Tinglikdə tətbiq olunan əkin dövryyəsi və çoxtarlı əkin sxemi	2	
5	Mövzu:5.Toxumların keyfiyyət göstəriciləri və təyinetmə metodları . Plan : 1.Toxumların seleksiya kateqoriyaları və pasportlaşdırılması . 2.Orta nümunə və onun götürülməsi . 3.Toxumların təmizliyi , cücərmə qabiliyyəti və cücərmə sürətinin təyin olunması . 4.Toxumların keyfiyyətinin rentgen üsulu ilə təyin edilməsi , Faxitron MX – 20 qurğusu .	2	
6	Mövzu 6.Meşədən əlavə istifadə və əlavə istifadənin digər növləri. Plan: 1.Əlavə istifadənin növləri. 2.Tədbirlərin meşəçilik baxımından qiymətləndirilməsi 3.Meşədə olan əkin yerindən və biçənəkdən istifadə. 4.Ağac budaqlarından mal-qara yemi hazırlanması.Ovçuluq və arıçılıq. 5.Meşədən göbələk,meyvə,toxum və dərman bitkiləri yığmaq. 6.Meşədən əlavə istifadənin başqa növləri..	2	
7	Mövzu:7.Azərbaycan meşələrinin yanğın təhlükəsizliyi. Plan; 1. Azərbaycan meşələrinin yanğın təhlükəsizliyi. 2. Dünya meşələrində yanğın hadisələri	2	
8	Mövzu;8.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi. Plan; 1.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi. 2. Əhalinin sosial qruplarının meşə yanğınlarına münasibəti. 3. Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.	2	
9	Mövzu 9.Meşələrə antropogen təsir və onunla mübarizə yolları.	2	

	Plan; 1.Meşələrə antropogen təsir. 2.Meşələrin yanma səbəbləri. 3.Meşə yanğınlarının nəticələri.		
10	Mövzu 10.Yanğınların meşə fauna və florasına təsiri. Plan; 1.Yanğınların meşə fauna və florasına təsiri. 2.Tüstünün ətraf mühətə zərərli təsiri. 3.Meşə yanğınlarının qarşısının alınması yolları.	2	
11	Mövzu;11.Meşə yanğınlarının formaları və onların söndürülməsi usulları. Plan; 1.Meşə yanğınlarının həndəsi ölçüləri. 2.Meşə yanğınlarının söndürülməsi üsulları. 3.Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları.	2	
12	Mövzu ;12.Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları. Plan: 1. Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları. 2. Yanğın təhlükəsizliyinin əsas tələbləri. 3. Meşə yanğınlarının söndürülməsinə fiziki və hüquqi şəxslərin cəlb olunması. 4. Meşə Mühafizəsi və Bərpası müəssisələrinə yanğına qarşı olan tələblər. 5. Meşələrdə yanğın təhlükəsizliyi tələblərinin pozulmasına görə məsuliyyət.	2	
13	Mövzu;13.Əhalinin sosial qruplarının meşə mühafizəsi ilə əlaqədar meşə yanğınlarına münasibəti. Plan; 1. Əhalinin sosial qruplarının meşə yanğınlarına münasibəti. 2. Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi. 3. Yanğın əleyhinə təbliğat vasitələrinin hazırlanması.	2	
14	Mövzu;14. Meşə yanğınlarının növləri. Plan: 1.Meşə yanğınlarının növləri. 2. Meşənin yanma materiallarının tipləri. 3. Meşə sahələrində təbii yanğın təhlükəsi şkalası.	2	
15	Mövzu 15.Meşələrin yanğından mühafizəsi strategiyası. Plan. 1.Meşələrin yanğından mühafizəsi strategiyası. 2.Meşə yanğınlarına qarşı profilaktik tədbirlər. 3.Meşədə davranış qaydaları. 4.Yanğın zamanı ilk tibbi yardım üsulları.	2	
Cəmi:		30	

Labarator məşqələ

s\ñ	Mövzular	saat	tarix
1	Meşə haqqında əsas anlayışlar.Azərbaycanın bitki örtüyünü xüsusi öyrənən alimlər.	2	
2	Meşə haqqında anlayış və meşənin əhəmiyyəti.	2	
3	Meşə mühafizəsində fitopotologiya və entomologiyanın rolu.	2	
4	Tinglik təsərrüfatının təşkili və əkin materialının yetişdirilməsi .	2	
5	Toxumların keyfiyyət göstəriciləri və təyinetmə metodları.	2	

6	Meşədən əlavə istifadə və əlavə istifadənin digər növləri.	2	
7	Azərbaycan meşələrinin yanğın təhlükəsizliyi.	2	
8	Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.	2	
9	Meşələrə antropogen təsir və onunla mübarizə yolları.	2	
10	Yanğınların meşə fauna və florasına təsiri.	2	
11	Meşə yanğınlarının formaları və onların söndürülməsi usulları.	2	
12	Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları.	2	
13	Əhalinin sosial qruplarının meşə mühafizəsi ilə əlaqədar meşə yanğınlarına münasibəti.	2	
14	Meşə yanğınlarının növləri.	2	
15	Meşə yanğınlarına qarşı profilaktik tədbirlər.	2	
	Cəmi	30	

XI. Fənn üzrə tələblər.

-Ümumi meşəçiliyin birinci tərkib hissəsinin meşəşünaslıq olub meşənin mühafizəsindən bəhs etməsini bilməli.

-Meşənin başlıca komponenti olan ağaclığın morfologiyasını,biologiyasını,ekologiyasını təyin etməyi bilməli.

-Meşənin torpaq,su və iqlim amillərinə təsirini və qarşılıqlı əlaqəsini təhlil etməyi bilməli.

-Meşədə ağacların diferensasiyasını,təbii seyrəlməsini,boy atmasına və inkişafına görə təsnifatını,meşədə cins dəyişmələrini bilməli.

-Meşənin bərpa üsullarını,təbii bərpanı tədqiq etməli və qiymətləndirməyi bacarmalıdır.

-Meşə tiplərini təyin etməyi və meşə meşəbiogeosenozlarını araşdırmağı mənimsəməli.

-Meşənin təbiətini idarə etmək və dəyişdirmək metod və üsullarını bilməli.

-Meşədən oduncaqla bağlı istifadənin təşkili və baş istifadə meşəqırma üsulları təyin etməli.

-Təbii bərpanı hesaba almağı və qiymətləndirməyi,təbii bərpaya kömək tədbirləri təyin etməyi və həyata keçirməli.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

-Meşə təsərrüfatı orqanları qarşısında duran vəzifələri və aktual problemləri;

-Meşə təsərrüfatının təbii – coğrafi və iqtisadi – ekoloji əsaslarla fəaliyyət göstərməsini;

-Meşələrdən tükəndirmədən arasıkəsilməyən daimi istifadənin təşkili prinsiplərini;

-Əsas təsərrüfat və meşəçilik tədbirləri, meşəbərpa və meşəyetişdirmə, meşədə xidməti qırıntıları,meşələrin yanğından mühafizəsi və qorunmasına dair və s. üzrə layihə tərtib etməyi və onun həyata keçirməyi.

-Həyata keçirilən tədbirlər üzrə hesablama – texnoloji materiallar tərtib etməyi;

-Meşələrdən səmərəli istifadənin təşkilinin və onların çoxsahəli faydalı funksiyalarının qorunub saxlanılmasını təmin edən meşə quruluşu nailiyyətlərini və müasir metodlarını.

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları.

I kollektiv sualları.

1.Meşə haqqında əsas anlayışlar.

2.Meşələrin, meşə fondu torpaqlarının istifadəsi, mühafizəsi, qorunması və bərpası.

3.Azərbaycanın zəngin təbii sərvətləri,florası və faunası.

4.Azərbaycanın bitki örtüyünü xüsusi öyrənən alimlər.

5.Meşə haqqında anlayış.

6.Meşənin əhəmiyyəti.

7.Meşə mühafizəsində fitopotologiya və entomologiyanın rolu.

8.Meşələrin mühafizəsinin meşə üsulları.

9.Meşə patoloji monitorinqi.

10.Meşədən əlavə istifadənin təşkili və meşələrin inkişafında rolu

11.Tingliyin təyinatı və növləri .

12.Tingliyin əsas şöbələri .

- 13.Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri .
- 14.Tinglikdə tətbiq olunan əkin dövriyyəsi və çoxtarlı əkin sxemi
- 15.Toxumların seleksiya kateqoriyaları və pasportlaşdırılması .

II kollektiv sualları.

- 1.Toxumlardan orta nümunə və onun götürülməsi .
- 2.Toxumların təmizliyi,cücərmə qabiliyyəti və cücərmə sürətinin təyin olunması .
- 3.Toxumların keyfiyyətinin rentgen üsulu ilə təyin edilməsi , Faxitron MX – 20 qurğusu .
- 4.Meşədən əlavə istifadənin növləri.
- 5.Tədbirlərin meşəçilik baxımından qiymətləndirilməsi
- 6.Meşədə olan əkin yerindən və biçənəkdən istifadə.
- 7.Ağac budaqlarından mal-qara yemi hazırlanması.Ovçuluq və arıçılıq.
- 8.Meşədən göbələk,meyvə,toxum və dərman bitkiləri yığmaq.
- 9.Meşədən əlavə istifadənin başqa növləri.
- 10.Azərbaycan meşələrinin yanğın təhlükəsizliyi.
- 11.Dünya meşələrində yanğın hadisələri
- 12.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.
- 13.Əhalinin sosial qruplarının meşə yanğınlarına münasibəti.
- 14.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.
- 15.Meşələrə antropogen təsir.

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

-I blok-

- 1.Meşə haqqında əsas anlayışlar.
- 2.Meşələrin, meşə fondu torpaqlarının istifadəsi, mühafizəsi, qorunması və bərpası.
- 3.Azərbaycanın zəngin təbii sərvətləri,florası və faunası.
- 4.Azərbaycanın bitki örtüyünü xüsusi öyrənən alimlər.
- 5.Meşənin ətraf mühitə təsiri.
- 6.Meşənin əhəmiyyəti.
- 7.Meşə mühafizəsində fitopatologiya və entomologiyanın rolu.
- 8.Meşələrin mühafizəsinin meşə üsulları.
- 9.Meşə patoloji monitorinqi.
- 10.Meşədən əlavə istifadənin təşkili və meşələrin inkişafında rolu

-II blok-

- 11.Tingliyin təyinatı və növləri .
- 12.Tingliyin əsas şöbələri.
- 13.Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri .
- 14.Tinglikdə tətbiq olunan əkin dövriyyəsi və çoxtarlı əkin sxemi
- 15.Toxumların seleksiya kateqoriyaları və pasportlaşdırılması .
- 16.Orta nümunə və onun götürülməsi .
- 17.Toxumların təmizliyi ,cücərmə qabiliyyəti və cücərmə sürətinin təyin olunması .
- 18.Toxumların keyfiyyətinin rentgen üsulu ilə təyin edilməsi , Faxitron MX – 20 qurğusu.
- 19.Əlavə istifadənin növləri.
- 20.Tədbirlərin meşəçilik baxımından qiymətləndirilməsi

-III blok-

- 21.Meşədə olan əkin yerindən və biçənəkdən istifadə.
- 22.Ağac budaqlarından mal-qara yemi hazırlanması.Ovçuluq və arıçılıq.
- 23.Meşədən göbələk,meyvə,toxum və dərman bitkiləri yığmaq.
- 24.Meşədən əlavə istifadənin başqa növləri.
- 25.Azərbaycan meşələrinin yanğın təhlükəsizliyi.
- 26.Dünya meşələrində yanğın hadisələri
- 27.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.
- 28.Əhalinin sosial qruplarının meşə yanğınlarına münasibəti.
- 29.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.
- 30.Meşələrə antropogen təsir.

-IV blok-

- 31.Meşələrin yanma səbəbləri.
- 32.Meşə yanğınlarının nəticələri.
- 33.Yanğınların meşə fauna və florasına təsiri.
- 34.Tüstünün ətraf mühətə zərərli təsiri.
- 35.Meşə yanğınlarının qarşısının alınması yolları.
- 36.Meşə yanğınlarının həndəsi ölçüləri.
- 37.Meşə yanğınlarının söndürülməsi üsulları.
- 38.Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları.
- 39.Meşə yanğınları ilə mübarizənin hüquqi əsasları.
- 40.Yanğın təhlükəsizliyinin əsas tələbləri.

-V blok-

- 41.Meşə yanğınlarının söndürülməsinə fiziki və hüquqi şəxslərin cəlb olunması.
- 42.Meşə Mühafizəsi və Bərpası müəssisələrinə yanğına qarşı olan tələblər.
- 43.Meşə sahələrində təbii yanğın təhlükəsi şkalası.
- 44.Meşələrdə yanğın təhlükəsizliyi tələblərinin pozulmasına görə məsuliyyət.
- 45.Əhalinin sosial qruplarının meşə yanğınlarına münasibəti.
- 46.Əhalinin meşə yanğınları barədə maarifləndirilməsi.
- 47.Yanğın əleyhinə təbliğat vasitələrinin hazırlanması.
- 48.Meşə yanğınlarının növləri.
- 49.Meşənin yanma materiallarının tipləri.
- 50.Meşələrin yanğından mühafizəsi strategiyası.

“Meşə mühafizəsi” fənninin sillabusu 050706 - “Meşəçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

«Aqrar elmləri» kafedrasının 12.02.2025-ci il tarixli 6 sayılı iclas protokolunun qərarı ilə təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

b.m.N.T.Tağıyev.

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov